Riigikogu õiguskomisjonile

Teema: Ettepanek täiendada abipolitseiniku seaduse eelnõu (931 SE) kõrgendatud riskiga ülesannete täitmise eest makstava tasu regulatsiooniga

Lugupeetud õiguskomisjoni liikmed

Pöördun Teie poole ettepanekuga täiendada menetluses olevat abipolitseiniku seaduse eelnõu (931 SE) sättega, mis näeks ette minimaalse rahalise tasu maksmise abipolitseinikele selliste politseiülesannete täitmise eest, millega kaasneb kõrgendatud oht nende elule või tervisele.

Olen ise huvitatud abipolitseinikuks saamisest ning soovin anda oma panuse Eesti sisejulgeoleku ja avaliku korra tagamisse. Tutvudes abipolitseinike õigusliku staatuse ning kavandatavate seadusemuudatustega, tekkis mul põhimõtteline küsimus: kas olukorras, kus riik laiendab vabatahtlikele antavaid ülesandeid ja volitusi ning nende tegevusega võib kaasneda oht elule ja tervisele, on põhjendatud jätta kõrgendatud riskiga ülesannete täitmine täielikult tasustamata?

1. Abipolitseinike ülesannete ja vastutuse laiendamine

Seaduseelnõu 931 SE eesmärk on laiendada abipolitseinike kaasamise võimalusi ning suurendada nende panust politsei tegevusse, sealhulgas erinevates avaliku korra ja sisejulgeolekuga seotud valdkondades.

Selliste muudatustega kaasneb vajadus hinnata mitte üksnes abipolitseinike väljaõpet, pädevust ja vastutust, vaid ka nende tegevusega seotud riske ning riigi pakutavate tagatiste piisavust.

Leian, et mida ulatuslikumalt kaasab riik vabatahtlikke politsei ülesannete täitmisse, seda olulisem on eristada tavapärast vabatahtlikku tegevust ülesannetest, mille täitmisel võib inimene seada ohtu oma elu või tervise.

2. Riik on juba seadusandlikul tasandil tunnustanud abipolitseinike tegevusega kaasnevaid riske

Kehtiva abipolitseiniku seaduse § 38 näeb ette hüvitised abipolitseiniku hukkumise, surma või töövõime vähenemisega seotud juhtudel seaduses sätestatud tingimustel.

See näitab, et seadusandja tunnustab abipolitseiniku ülesannete täitmisega kaasneva ohu olemasolu ning vajadust tagada teatud juhtudel riigipoolne rahaline kaitse.

Sellest tulenevalt pean põhjendatuks kaaluda täiendavat regulatsiooni, mille kohaselt ei piirduks riigi rahaline tunnustus üksnes juba saabunud raskete tagajärgede hüvitamisega, vaid hõlmaks ka kõrgendatud riskiga ülesannete tegelikku täitmist.

Oluline on rõhutada, et pakutav tasu ei asendaks olemasolevaid hüvitisi ega sõltuks vigastuse tekkimisest. Tegemist oleks eraldiseisva, piiratud tasustamismehhanismiga.

3. Eesti varasem seadusandlik praktika võimaldas abipolitseinikele tasu maksta

Juhin tähelepanu asjaolule, et abipolitseinike tasustamise võimalus ei ole Eesti õiguskorras uus põhimõte.

Riigikogu 13. novembril 2002 vastu võetud abipolitseiniku seaduse muutmise seadusega jäeti abipolitseiniku määratlusest välja sõnad „ning tasu saamata".

Sama seadusemuudatusega täiendati toonase seaduse § 12 sätetega, mis andsid politseiasutusele ja kohalikule omavalitsusele õiguse maksta abipolitseinikule teenistusülesannete täitmise eest tasu.

Lisaks kehtestati Vabariigi Valitsuse 17. detsembri 2002. aasta määrusega nr 409 abipolitseinikule tasu maksmise, arvutamise ja tööaja arvestuse kord.

Seega on Eesti seadusandja juba varem pidanud võimalikuks ühendada abipolitseiniku staatuse rahalise tasustamisega.

Pean põhjendatuks hinnata, kas varasemast regulatsioonist loobumise põhjused on praegustes tingimustes jätkuvalt asjakohased, arvestades kavandatavat abipolitseinike ülesannete laiendamist.

4. Vabatahtlikkus ei pea välistama kõrgendatud riski rahalist tunnustamist

Minu ettepaneku eesmärk ei ole muuta kogu abipolitseinike tegevust tasuliseks ega võrdsustada abipolitseinikke kutseliste politseiametnikega.

Vabatahtlikkus tähendab inimese vaba otsust osaleda riigi turvalisuse tagamises. See ei pea aga tingimata välistama võimalust maksta piiratud rahalist tasu konkreetsete kõrgendatud riskiga ülesannete täitmise eest.

Näiteks ei ole omavahel võrreldavad ennetustöös osalemine ning ülesanded, mille käigus võib abipolitseinik kokku puutuda vägivaldsete õigusrikkujate, füüsilise vastupanu või muu kõrgendatud ohuga.

Nende tegevuste erinev riskitase võiks kajastuda ka seaduses ette nähtud tasustamispõhimõtetes.

5. Konkreetne ettepanek seaduseelnõu täiendamiseks

Teen ettepaneku täiendada abipolitseiniku seaduse eelnõu regulatsiooniga, mille kohaselt:

1. Abipolitseinikule nähakse ette minimaalne rahaline tasu politsei poolt määratud kõrgendatud riskiga ülesannete tegeliku täitmise eest.
2. Kõrgendatud riskiga ülesanded määratletakse objektiivsete ja kontrollitavate kriteeriumide alusel, arvestades eelkõige ohtu elule ja tervisele.
3. Tasu arvestamise aluseks on kõrgendatud riskiga ülesande täitmiseks kulunud aeg.
4. Tasu suurus kehtestatakse eraldi õigusaktiga, lähtudes selle sümboolsest ja piiratud iseloomust ning arvestades tööõiguslikke ja maksualaseid nõudeid.
5. Tasu maksmine ei asenda seaduses ette nähtud tervisekahjustuse, töövõime vähenemise või hukkumisega seotud hüvitisi.
6. Regulatsiooni rakendamisega seotud kulud ning rahastamise allikas määratletakse seaduse rakendamise mõjuanalüüsis.

Minu ettepanek on kaaluda võimalikult väikest, kuid õiguslikult selgelt määratletud rahalist tasu, mis ei kujutaks endast kutselise politseiametniku töötasuga võrreldavat palka, vaid oleks riigipoolne tunnustus kõrgendatud riskiga ülesannete täitmise eest.

6. Ettepaneku mõju riigile ja vabatahtlike kaasamisele

Sellise regulatsiooni võimalik mõju ei piirduks üksnes rahalise tunnustusega.

Piiratud tasustamismehhanism võiks aidata kaasa abipolitseinike motiveeritusele, nende pikaajalisele kaasamisele ning valmisolekule osaleda keerukamate ülesannete täitmises.

Samuti võimaldaks see eristada tavapärast vabatahtlikku panust olukordadest, kus riik palub inimesel võtta enda kanda tavapärasest suurem isiklik risk.

Mõistan, et tasustamise kehtestamine tooks kaasa täiendavaid riigieelarvelisi kulusid. Seetõttu teen ettepaneku hinnata eraldi piiratud tasustamismudeli maksumust ning selle võimalikku mõju abipolitseinike kaasamisele ja politsei tegevuse toetamisele.

Kokkuvõte

Leian, et riigi sisejulgeolekusse panustavate vabatahtlike tegevuse tunnustamine ning nende vabatahtliku staatuse säilitamine ei ole teineteist välistavad eesmärgid.

Kui riik peab vajalikuks laiendada abipolitseinike ülesandeid ja kaasata neid senisest ulatuslikumalt politsei tegevusse, on põhjendatud arutada ka seda, millistel tingimustel tuleks kõrgendatud riski võtmist rahaliselt tunnustada.

Minu ettepanek ei ole kehtestada kõigile abipolitseinikele üldist töötasu, vaid luua piiratud ja läbipaistev mehhanism nende ülesannete jaoks, mille täitmisega kaasneb kõrgendatud oht elule või tervisele.

Lugupidamisega

Anastassia Paalonen

20.10.2026